

Pajatso ei ole vielä tyhjä: Keskustelua työttömyysturvan optimaalisesta aikaprofiilista

Mauri Kotamäki

Jonas Kolsrudin, Camille Landaisin, Peter Nilssonin, ja Johannes Spinnewijnin vuonna 2018 julkaisema artikkeli työttömyysturvan optimaalisesta aikaprofiilista on herättänyt ja herättää keskustelua. Artikkelin on kiinnostava ja tärkeäkin työttömyysturvan tutkimuksen saralla, ja siksi artikkelin esittely ekonomistikunnalle puolustaa paikkaansa. Artikkelista on myös liikkeellä hieman erikoisia tulkintoja (Tuomala 2018; Yle 2019a; 2019b; Uusi Suomi 2019; Kauhanen ym. 2020).

Koska Kolsrudin ym. (2018) kyseinen artikkeli on keskustelun ytimessä, käydään tässä kirjoituksessa ensin lyhyesti läpi sen keskeiset tulokset. Sen jälkeen käsitellään kriittisessä valossa joitain Kolsrudin artikkeliin viitaten tehtyjä johtopäätöksiä. Artikkelin lopussa pohditaan Kolsrudin ym. tuloksia muun tuoreen

tutkimuksen sekä kotimaisen tilanteen näkökulmasta.

1. Keskeiset tulokset

Monien muiden tapaan Kolsrud ym. (2018) kuvaavat lähestymistapaansa yksinkertaiseksi ja robustiksi. Lukijan näkökulmasta menetelmä näyttää kuitenkin paikoin melko monimutkaiselta. Tästä syystä ei ehkä ole ihme, että artikkelista tuntuu esiintyvän laajalle levinneitä väärinymmärryksiä.

Tutkijoiden ajatusrakennelma on kuitenkin yksinkertaisuudessaan työttömyysturvan peruskysymyksiin pureutuva. He tuovat esiin sen, että työttömyyskorvauksen korottamisella on sekä negatiivinen kannustinvaikutus että posi-

tiivinen kulutuksen tasoittamiseen liittyvä vaakuutusarvovaikeutus. Johtopäätöksensä on alla kirjoitettu lauseke:

$$\frac{\partial W(P)}{\partial b_t} = \lambda S_t \times [CS_t - MH_t], \quad (1)$$

missä W on sosiaalinen hyvinvointifunktio, b on työttömyyskorvaus, λ on julkisen sektorin budjettirajoitteen Lagrangen kerroin, S on selviytymistodennäköisyys eli niiden osuus, jotka eivät ole työllistyneet hetkeen t mennessä, CS on kulutuksen tasoittamiseen liittyvä hyöty ja MH on moraalikatoon (*moral hazard*) liittyvä kustannus. Työttömyyskorvauksen korotuksen vaikutus hyvinvointiin on siis positiivinen, mikäli kulutuksen tasoittamiseen liittyvä hyöty (CS) on suurempi, kuin moraalikadosta seuraavan kannustinongelman kustannus (MH).

Kolsrudin ym. empiirinen analyysi on tehty Ruotsin aineistolla. Tulosten mukaan Ruotsissa keskimääräinen työttömyyden kesto reagoi voimakkaasti tuen määrään. Reaktio on hieman suurempi työttömyyden alkuvaiheessa kuin myöhemmin. Lisäksi työttömyyden alkuvaiheessa olevat ihmiset reagoivat jossain määrin ”eteenpäin katsovasti” muutoksiin työttömyysjakson myöhemmässä vaiheessa. Reaktioherkkyyksien eli joustojen estimointi perustuu työttömyysturvan enimmäismäärien vaihteluun.

Ennen vuotta 2001 työttömyysturvan aikaprofiili oli Ruotsissa kirjoittajien mukaan tasainen, 80 prosenttia työttömyysjaksoa edeltävästä palkasta. Työttömyysturvassa oli tämän lisäksi rahamääräinen enimmäistaso. Heinäkuussa 2001 enimmäismäärään tuotiin vaihtelua työttömyyden keston mukaan. Enimmäismäärää nostettiin ensimmäisten 20 työttömyysviikon ajalta, mutta se säilyi loppuajan ennallaan. Tutkimuksen tekovuosina työttömyystur-

van potentiaalinen kesto Ruotsissa oli määritelmättömän pitkä.

Heinäkuussa 2002 ensimmäisen 20 työttömyysviikon enimmäismäärää nostettiin edelleen, ja samalla myös pidempään jatkuvien työttömyysjaksojen päivärahan enimmäismäärää nostettiin. Tutkimuksessa ei siis tarkastella tilannetta, jossa työttömyysturvaa olisi leikattu häntäpästä. Työttömyysturvan profiili oli, kuten tutkimuksessa tuodaan esille, osalle työttömyysturvan saajista tasainen ja osalle kaksiosainen.

Kotitalouksien kulutusmenot alenevat menetelmästä riippuen noin 4,4–4,6 prosentilla ensimmäisen 20 työttömyysviikon aikana ja 9,1–10,8 prosentilla niiden kohdalla, jotka ovat pitempään työttömänä. Matalampi estimaatti viittaa rekisteripohjaiseen arvioon, kun taas korkeampi arvo viittaa kyselypohjaiseen menetelmään. Pudotus on merkittävä, mutta toisaalta suurempikin pudotus olisi voinut olla mahdollinen. Kolsrudin ja kumppaneiden mukaan suurempi nettovarallisuus turvaa kulutuksen laskulta. Itse asiassa aineistosta näkyy suoraan, että työttömät käyttävät säästöjään tai vähentävät säästämistään työttömyyden vuoksi.

Tutkijat hyödynsivät empiirisiä tuloksiaan määrittääkseen työttömyysturvan optimaalisen aikaprofiilin. Työttömyyden kesto jaetaan 20 viikon rajan perusteella kahteen osaan. Työttömyysturvan kannustinvaikutus eli moraalikatoon liittyvä kustannus (MH) on selvästi suurempi kuin kulutuksen tasoittamisesta saatava hyöty myös työttömyyden pidemmillä kestoilla (yli 20 viikkoa) ja tutkijoiden näkemyksen mukaan realistisilla riski-aversioparametrin arvoilla. Työttömyysturvaa tulisi näin ollen alen- taa kautta linjan, ja samalla työttömyysturvan profiili tulisi kääntää nousevaksi. Perusteluna

on se, että kannustinongelma on suuri lyhemmillä (alle 20 viikkoa) työttömyysjaksoilla, kun taas kulutuksen tasoittamisen hyöty on suuri pitempään työttömänä olleilla eteenpäin katsovista voimista huolimatta.

Kolsrudin ym. tutkimuksessa annetaan täsmällisempi vastaus myös kysymykseen siitä, miltä kokonaisyhyvinvointimielessä optimaalinen työttömyysturvajärjestelmä näyttäisi näillä Ruotsin tiedoilla tarkasteltuna ja kun työttömyysturvan aikaprofiilin porrastus olisi mahdollista asettaa vain ja ainoastaan yhteen kohtaan. Vastaus on piirretty Kolsrudin ym. alkuperäisessä tutkimuksessa kuvioon 7. Kuviossa kuvataan kulutuksen tasoittamisen hyötyä korvausasteen suhteen alenevalla käyrällä ja moraalikadosta seuraavaa kustannusta korvausasteen suhteen nousevalla käyrällä. Optimaalinen politiikka löytyy pisteestä, jossa marginaalilla moraalikadon kustannus on yhtä suuri kuin kulutuksen tasoittamisen hyöty eli $CS=MH$. Ruotsissa optimaalinen *vakioinen* korvausaste olisi täten 58 prosenttia. Analyysivuotena vallitseva korvausaste Ruotsissa oli keskimäärin 72 prosenttia, joten optimaalinen politiikka vaatisi 14 prosenttiyksikön leikkausta korvausasteeseen.

Jos olisi mahdollista asettaa nouseva profiili työttömyyskorvaukselle, Kolsrudin ym. kuviosta tulisi etsiä käyrien leikkauspisteitä, jossa $CS_1=MH_1$ ja $CS_2=MH_2$ (jossa 1 indikoi alle 20 viikon osaa jaksosta ja 2 yli 20 viikon osaa jaksosta). Kolsrudin ym. artikkelissa todetaan, että hyvinvointi maksimoituisi silloin, kun ensimmäisen 20 viikon korvausaste olisi 48 prosenttia ja sen jälkeen 68 prosenttia.¹ Edelleen leikkaus korvausasteeseen toteutuisi, mutta se

kohdentuisi vahvasti alle 20 viikkoa työttömänä olleisiin ja lievemmin kauemmin työttömänä olleisiin ihmisiin.

2. Suomalaisten tutkijoiden väitteet ja niiden läpivalaisu

Tampereen yliopiston emeritusprofessori Matti Tuomala syyttää muun muassa valtiovarainministeriötä ”taloustieteellisen tutkimuskirjallisuuden harhaanjohtavasta tulkinnasta” siksi, että virkamiehet ovat suositelleet työttömyyden keston mukaan porrastettua mallia (Tuomala 2018). Kuitenkin tutkimuskirjallisuutta, joka suhtautuu myötämielisesti alenevasti porrastettuun malliin, on huomattava määrä (esim. Cremer ym. 1995; Hopenayn ja Nicolini 1997; Holmlund 2015; Lidner ja Reizer 2020; Tatsiramoksen ja van Oursin 2014, alaluku 3.4.2). Esimerkiksi Bertil Holmlund (2015) päätyi toteamaan jokseenkin tuoreessa yhteenvetoartikkelissaan, että työttömyysturvan ajan myötä alenevalle muodolle on vahvoja perusteita johtuen työn tekemisen paremmista kannusteista.

Kauhanen ym. (2020) kutsuvat Holmlundin toteamusta mielipiteeksi. Asiaan syvällisesti perehtyneen tutkijan perusteltu mielipide kannattaisi kuitenkin ottaa tosissaan. Suosittelen joka tapauksessa lukijoita tutustumaan itse artikkeliin.

Toki kysymys työttömyysturvan optimaalisesta aikaprofiilista on monimutkainen ja kuten Tuomalankin ulostulo osoittaa, erilaisia näkökohtia on esitetty. Talouspolitiikan arviointineuvosto (2017) asettaa sanansa näin: ”*Evidence is still scarce and the results highly country-specific. Existing studies cannot even agree on whether*

¹ Jostain syystä tosin kuvassa 7 ja tutkijoiden tekstissä raportoidut parametriarvot eivät näytä menevän yksiin.

it is optimal to have a declining, flat or increasing time profile for benefits.”

Tatsiramos ja van Ours (2014, s. 294) kiteyttävät erinomaisessa kokooma-artikkelissa ympäriryöstä; työttömyysturvan optimaalinen aikaprofiili riippuu monesta tekijästä. Mikäli henkilön tiedot ja taidot rapistuvat ja sitä myöten työllistymisen todennäköisyys pienenee työttömyyden keston pitkittyessä, on aleneva aikaprofiili optimaalinen. Jos taas työttömät saavat vähemmän työtarjouksia työttömyyden pitkittyessä, niin työttömyysturvan nouseva profiili on optimaalinen, koska työttömyyden pitkittyminen ei johdu korkeammasta reservaatiopalkasta vaan työn kysynnän vähentymisestä.

Tatsiramoksen ja van Oursin mukaan myös työttömien heterogeenisuuden muodolla on väliä. Aleneva profiili olisi optimaalinen, mikäli työttömien koostumus muuttuisi ajassa ja pidempään työttömänä olleiden vapaa-ajan arvostus olisi muita korkeampi. Toisaalta työttömyysturvan tulisi nousta työttömyysjakson aikana, mikäli epävarmuus olisi suurta. Korkea reservaatiopalkka on yhteydessä pidempään työttömyyden keston, mikä saattaa johtaa työntekijän ja työnantajan parempaan kohtaan- toon vakuutusturvan ollessa korkea.

Konsensuksen puutteesta huolimatta työttömyysturvan alenevasta profiilista on laaja kirjallisuus ja monet ekonomistit ovat järjestelmää suosittaneet. Yksi, vaikkakin ansiokas, artikkeli ei yleensä käänne aiempia tuloksia päällelleen tai mitätöi niitä. On virheellistä ajatella, että Kolsrudin ja kumppaneiden myötä aikaisemmat tutkimustulokset joutaisivat romukoppaan.

Kolsrudin ym. artikkelin jälkeen edelleen voi olla perustellusti sitä mieltä, että aleneva porrasmalli on optimaalinen. Näkökulma voi myös olla päinvastainen. Vastaus kysymykseen

riippuu avainparametreista (mm. moraalikadon laajuus, kulutuksen tasauksen hyöty, ristikpreferenssit) sekä siitä, millaisella teoreettisella ratkaisulla ongelmaa lähestyy. Joissakin tapauksissa on kuitenkin esitetty kenties liiankin jyrkkiä näkemyksiä.

Professori Tuomala (2018) kirjoittaa *Alustalehden* artikkelissaan: ”Kolsrud ym. osoittavat myös, että korvauksen aleneva aikaprofiili ei olisi juuri koskaan optimaalinen korvausjärjestelmä.” Väitettä on vaikea todentaa Kolsrudin ym. kehikon asiayhteydessä, sillä kulutustiedot ja reagointijoukset yhdistävät tutkimukset ovat melko harvinaisia. Kolsrud ym. itse osoittavat, että myös aleneva profiili voi olla optimaalinen.

Asiaa voi havainnollistaa Kolsrudin ym. artikkelin kuvion 7 kautta, missä käyrien MH_1 , MH_2 , CS_1 ja CS_2 suhteet kuvaavat seuraavan säännön (Kolsrud ym., viite 53):

Jos $\frac{CS_1}{MH_1} > \frac{CS_2}{MH_2}$, niin hyvinvointi kasvaa korottamalla suhdetta $\frac{b_1}{b_2}$.

On siten mahdollista kuvitella alkutilanne, jossa on vakioinen korvausaste ja $\frac{CS_1}{MH_1} < \frac{CS_2}{MH_2}$. Tällöin alenevan aikaprofiilin työttömyysturvan porrasmalli olisi optimaalinen. Lindnerin ja Reizerin (2020) artikkeli toimii tästä hyvänä esimerkkinä.

Painotan siis voimakkaasti, että yksiselitteistä konsensusta työttömyysturvan profiilin ja hyvinvoinnin välisestä yhteydestä ei ole. Kolsrudin artikkelin yhteydessä esillä olleet väitteet ovat kuitenkin monin paikoin olleet kärjistäviä.

Viimeisenä kenties painavin huomauttamisen aihe on se, että yhdessäkään Kolsrudin ym. artikkelia myötämielisesti käsitellyssä kirjoituksessa (Tuomala 2018; Kauhanen ym. 2020) ei sanallakaan mainita artikkelin johtopäätös-

ten suhteen erittäin olennaista seikkaa nimitään sitä, Kolsrudin ym. mukaan työttömyysturvan korvausaste Ruotsissa on liian korkea. Tämä käy itse asiassa ilmi jo tutkimuksen abstraktista. Täsmällisempi tarkastelu osoittaa, että optimipiste sijaitsee nykytason alapuolella sekä työttömyysturvan lyhyen osan (MH_1 , CS_1) että pitkän osan (MH_2 , CS_2) näkökulmasta. Tämä johtopäätös toki muuttuisi, mikäli, *ceteris paribus*, kulutuksen tasoitus (CS) olisi estimoitu alakanttiin. Asiaa käsittelee muun muassa tuore Landaisin ja Spinnewijnin (2019) työpaperi. Se ei kuitenkaan muuta mitenkään Kolsrudin ym. artikkelin tulkintaa ja muutenkin olisi liian varhaista tehdä vahvoja johtopäätöksiä kyseisen työpaperin perusteella.

Hämmentävä on myös esitetty väite (Kauhanen ym. 2020), jonka mukaan Kolsrudin ym. tutkimuksessa olisi tarkasteltu tapausta, jossa työttömyysturvan porrastaminen heikensi työllistymistä ja vakuutusturvaa tai jossa työttömyysturvan tasoa alennettiin 140 työttömyyspäivän jälkeen. Kolsrudin ym. artikkelissa ei tarkastella työttömyysturvan leikkauksia. Sikäli mikäli työttömyysturvan tasoa olisikin hantapästä leikattu, se olisi voinut viedä järjestelmää kohti esitetyn kehikon optimipistettä.

Kolsrudin ym. tutkimuksesta tehtävien johtopäätösten osalta olisi syytä pyrkiä edes etäisesti linjakkaaseen tulkintaan. Sikäli kun pitää Kolsrudin ja kumppaneiden artikkelissa muodostettua mallia hyvänä kuvauksena todellisuudesta, niin optimaalinen politiikka pitää (Ruotsin tapauksessa) sisällään *sekä* työttömyysturvan nousevan aikaprofiilin *että* merkittävät leikkaukset korvausasteisiin, erityisesti ensimmäisen 20 viikon aikaiseen korvausasteeseen.

3. Muu viimeaikainen tutkimus ja Suomen tilanne

Ajatus ajan myötä nousevasta työttömyysturva-profiilista ei ole Suomenkaan kohdalla ihan uusi. Tuomas Saarenheimo nosti jo vuonna 2001 esiin sen, ettei aleneva työttömyysturvaprofiili ole *välttämättä* optimaalinen. Voi sanoa, että joko Saarenheimo oli aikaansa edellä, taloustieteellinen tutkimus ei juuri ole edistynyt asian suhteen kahteen vuosikymmeneen, tai asiakokonaisuus on hyvin monisyinen. Uskoakseni kyse on viimeisestä vaihtoehdosta.

Kuten edellisissä luvuissa mainituissa lähteissä paikoin todetaan, on yksinomaan Ruotsin kokemusten mukaan vaikea yleistää yhden tutkimuksen tuloksia Suomen tilanteeseen. Niinpä on syytä tarkastella hieman viime aikojen keskeisiä havaintoja ja pohtia lyhyesti, mitä ne merkitsevät Suomen näkökulmasta.

Vaikka Kolsrudin tutkimuksessa onkin käytössä laaja aineisto ja uskottava identifikaatio, näihin liittyy kaksi kysymystä. Ensiksi tutkimuksessa identifioidaan työttömyysturvan tason ja keston välinen herkkyys työttömyysturvan enimmäismääräsääntöjä soveltamalla. Näinpä tulos on lokaali eli kapealle alueelle keskittynyt. On hieman epäselvää, missä määrin tulos ulottuu esimerkiksi heikommassa asemassa oleviin työttömiin. Hieman epäselväksi tutkimuksesta jää, lasketaanko kulutuksen parametrit niistä samoista työttömistä, joille reagointiherkkyydet arvioidaan. Kolsrudin ym. sinänsä huomattavassa ja ansiokkaassa aineistossa on se haaste, että aineiston perusteella ei kyetä seuraamaan yksittäisten työttömien kulutuksen kehitystä. Näin kulutusta tiheämpää frekvenssiä koskevat havainnot koostuvat rakennelmasta, jossa on mitattu olennaisesti eripituisten työttömyysjaksojen omaavien

työttömien poikkileikkaushetken kulutusta sekä laavamman frekvenssin osalta muihin tietoihin perustuvasta päättelystä.

Tällä voi olla merkitystä johtopäätösten osalta. Esimerkiksi Ganong ja Noel (2019) käyttävät tutkimuksessaan tiheän frekvenssin paneeliaineistoa, josta he kykenevät havaitsemaan työttömien tulot sekä kulutusmenot huomattavan tarkalla tasolla. Eikä siinä kaikki. He näkevät myös työttömien luottokorttitiedot. Tutkimus on toki tehty Yhdysvalloista, ja työttömyysturvan reagointiherkkyyksien arviointi saattaa olla Kolsrudia ym. (2018) epäuskottavampi, mutta siitä huolimatta tutkimuksesta nousee esille eräitä kiinnostavia seikkoja. Yksi kiinnostava seikka liittyy kulutuksen tasaamismahdollisuuksien huomioon ottamiseen. Kolsrud ja kumppanit pohtivat tutkimuksessaan luottorajoitteiden mahdollisesti tekevän kulutuksen tasaamisen vaikeaksi. Tämä on keskeinen kysymys, sillä jos työttömät eivät kykene tasaamaan kulutustaan siksi, että heillä on likviditeettirajoitteita, tämä heijastaa vakuutuksen tarvetta.

Ganong ja Noel (2019) pystyvät tarkastelemaan kysymystä luottorajoitteiden näkökulmasta luottokorttitietoja hyödyntämällä. He havaitsevat, että työttömät paitsi käyttävät huomattavan vähemmän luottokorteilla otettavaa lainaa kulutuksen rahoittamiseksi, heillä on myös käytössään – kulutuksen putoamisesta huolimatta – käyttämättömiä luottomahdollisuuksia. Yhdysvaltalaisessa kontekstissa empirinen evidenssi näyttää siis siltä, että työttömät eivät aina tasaa kulutustaan luottoa hyödyntämällä, vaikka heillä olisi siihen mahdollisuus. Tutkimuksessa pystytään myös arvioimaan paneeliaineiston avulla kulutuksen muutosten jakaumia. Johtopäätöksenä todetaan, että työttömyysturvan keston pidentämisestä syntyvät

kulutuksen tasaamisen hyödyt ovat huomattavasti korkeammat kuin tason korotuksesta syntyvät hyödyt. Tämä päätelmä tietenkin on vaikeasti yleistettävissä Suomeen, koska Yhdysvalloissa työttömyysvakuutuksen pituus on tyypillisesti puoli vuotta, kun Suomessa se on yleisimmin 400 päivää.

Toinen kiinnostava tutkimuksen haara on unkarilaisen työttömyysturvajärjestelmän porrastusta käsittelevät DellaVigna ym. (2017) sekä Lindner ja Reizer (2020). DellaVigna ym. (2017) on artikkeli, jossa pyritään vertailemaan käyttäytymistaloustieteellisen ja perinteisemmän etsintäteoreettisen mallinnuksen kykyä selittää Unkarissa toteutetun porrastuksen seuraamuksia. Tutkimuksessa havaitaan, että standardimallien on vaikea selittää havaittuja työttömyydestä poistumisen riskien muutoksia edes havaitsemattoman heterogeenisyyden avulla. Tämän näkökulman puitteissa porrastuksen merkitys on portailta itsellään – referenssipisteillä, jotka saavat työttömät liikkeelle. Lindner ja Reizer käsittelevät samaa reformia ja argumentoivat, että reformi olisi ollut hyvinvointia kasvattava ja käyttäytymisvaikutukset huomioiden myös julkista taloutta vahvistava. Merkille pantavana seikkana voi pitää sitä, että työttömiä informoitiin muutoksesta erittäin tehokkaasti. Itse informaation vaikutus onkin tässä kohtaa mielenkiintoinen kysymys, jota tulisi selvittää Suomessakin.

Lindnerin ja Reizerin ja Kolsrudin ym. analyysit eroavat yhden keskeisen tekijän suhteen. Kolsrud ym. olettavat, että käyttäytymisvaikutus suhteessa korvausasteen muutoksiin ei *merkittävästi* muutu työttömyyden aikana, kun taas Lindnerin ja Reizerin tulokset ovat ristiriidassa tämän löydöksen kanssa.

Näinpä meillä on jo kolme erilaista näkökulmaa työttömyysturvan optimaalisuuteen.

Näistä yksikään ei tosin hyödynnä kotimaista aineistoa. Viimeisimmän koontikatsauksen koitimaiseen kirjallisuuteen antavat Kyyrä ym. (2017) Talouspolitiikan arviointineuvostolle valmistellussa taustaraportissaan. Selvää näyttää olevan, että keskimäärin työttömät reagoivat taloudellisiin kannustimiin ja että työttömyysturvan taso vaikuttaa työttömyyden kestoon. Toisessa tuoreessa arviointineuvoston taustaraportissa (Kyyrä 2020) löydetään viitteitä siitä, että sama voisi koskea myös työmarkkinatuen vaikutuksia.

Suomessa julkaistiin ekonomistipaneelin tulokset 5.2.2020 (Ekonomistikone 2020). Siinä esitettiin seuraava kysymys: ”*Ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastus olisi tehokas keino kasvattaa työllisyyttä nykyisessä taloustilanteessa.*” Tavallisesti ekonomistipaneelin kysymykset on muotoiltu hyvin, mutta tässä tapauksessa kysymystä voi pitää hieman epäselvänä ja monitulkintaisena. Oikea vastaus olisi: ”*Riippuu siitä, kuinka porrastus toteutetaan.*” Jos porrastuksen kautta työttömyyden houkuttelevuus merkittävästi paranee, työllisyysvaikutus on todennäköisesti negatiivinen. Jos taas työttömyyden taloudellinen hyöty pienenee, uudistus on työllisyyttä vahvistava. Tästä ei tutkimuskirjallisuudessa juuri ole epäselvyyttä. On alleviivattava, että Kolsrudin ym. artikkeli liittyy nimenomaan hyvinvoinnin arviointiin.

Niin Suomessa kuin muuallakin työttömyysturvaan liittyy siis moraalikadon ongelma. Itse asiassa kansainvälisesti tarkasteltuna suuruusluokka on merkittävä, jos suhteutamme esimerkiksi Kyyrän ja Pesolan (2016) joustoestimaatteja kansainväliseen tutkimuskirjallisuuteen (Tatsiramos ja van Ours, 2014). Suomalaisella aineistolla ei kuitenkaan ole vielä arvioitu kansainvälisiä tutkimuksia seuraten kulutuksen tasaamisen hyödyn määrää suh-

teessa tähän moraalikadon ongelmaan, saati molempia eri osissa työttömyysturvan kestoan. Myöskään elinkaarinäkökulmaa tai kysyntäteknijöitä ei ole juurikaan tuotu empiirisiin analyyseihin. Näin kysymys siitä, miltä optimaalinen työttömyysturvan profiili Suomessa tai muuallakaan näyttäisi, on standardimallinkin (saati sitten referenssiperusteisen) näkökulmasta avoin. Työttömyysturvan tasoa alentamalla voidaan kuitenkin vaikuttaa työttömyyden kestoihin. Se, olisiko tämä myös kokonaisyhyvinvointia vahvistavaa, kuten Ruotsissa (Kolsrud ym. 2018), on avoin kysymys. □

Kirjallisuus

- Cremer, H., Marchand, M., Pestieau, P. (1995), “The optimal level of unemployment insurance benefits in a model of employment mismatch”, *Labour Economics* 2: 407–420.
- DellaVigna, S., Lindner, A., Reizer, B. ja Schmieder, J. F. (2017). “Reference-Dependent Job Search: Evidence from Hungary”, *The Quarterly Journal of Economics* 132: 1969–2018.
- Ekonomistikone (2020), “Epävarmuus työttömyysturvan porrastamisen työllisyysvaikutuksista on laajaa”, *Ekonomistikone* 5.2.2020.
- Fredriksson, P. ja Holmlund, B. (2001), “Optimal Unemployment Insurance in Search Equilibrium”, *Journal of Labor Economics* 19: 370–399.
- Ganong, P. ja Noel, P. (2019). “Consumer Spending during Unemployment: Positive and Normative Implications”, *American Economic Review* 109: 2383–2424.

- Holmlund, B. (2015). “Theoretical aspects of unemployment insurance”, Economics Department, Uppsala University, https://bm.dk/media/6656/theoretical_aspects_unemployment_insurance-pdf.pdf (viitattu 31.1.2020).
- Hopenhayn, H. ja Nicolini, J. (1997), “Optimal Unemployment Insurance”, *Journal of Political Economy* 105: 412–438.
- Kauhanen, M., Suomiemi, I. ja Tuomala, M. (2020). “Pitäisikö ansiosidonnaisen työttömyyskorvauksen laskea työttömyyden keston myötä?”, *Talous & yhteiskunta* Blogi 31.1.2020.
- Kolsrud, J., Landais, C., Nilsson, P. ja Spinnewijn, J. (2018). “The Optimal Timing of Unemployment Benefits: Theory and Evidence from Sweden”, *American Economic Review* 108: 985–1033).
- Kyyrä, T. ja Pesola, H. (2016). “The effects of UI benefits on unemployment and subsequent outcomes: Evidence from a kinked benefit rule”, VATT Working Papers 82.
- Kyyrä, T. Pesola, H. ja Rissanen, A. (2015), *Unemployment Insurance in Finland: A Review of Recent Changes and Empirical Evidence on Behavioral Responses*, VATT Research Reports 184.
- Kyyrä, T. (2020), “Labor Market Subsidy and Unemployment Exits”, Talouspolitiikan arviointineuvoston taustaraportti, VATT.
- Landais, C. ja Spinnewijn, J. (2019). “The Value of Unemployment Insurance”, CEPR Discussion Paper No. DP13624.
- Lindner, A. ja Reizer, B. (2020), “Frontloading the Unemployment Benefit: An Empirical Assessment”, *American Economic Journal: Applied Economics* (tulossa).
- Saarenheimo, T. (2001), “Should unemployment benefits decrease as the unemployment spell lengthens?”, *Bank of Finland Discussion Papers* 23/2001.
- Shavell, S. ja Weiss, L. (1979), “The Optimal Payment of Unemployment Benefits over Time”, *Journal of Political Economy* 87: 1347–1362.
- Talouspolitiikan arviointineuvosto (2017), *Economic Policy Council Report 2016*, VATT.
- Tuomala, M. (2018), “Aktiivimallin puolustajien pitäisi päivittää taloustieteen tietämystään”, *Alusta* 1.2.2018, <https://alusta.uta.fi/>.
- Uusi Suomi (2019), “Onko tarkoitus saada työttömät tuntemaan olonsa entistä kurjemmaksi?” – Professori tyrmää paljon puhutun työttömyysturvan uudistuksen ja väläyttää täyskäännöstä porrastukseen”, Matti Tuomalan haastattelu, Uusi Suomi 24.10.2019.
- Yle (2019a), “Professori tyrmää rikkaita suosivan teorian”, Matti Tuomalan haastattelu, Yle Poliitikkaradio 15.10.2019, <https://areena.yle.fi/1-50299000> (viitattu 31.1.2020).
- Yle (2019b), “Professori tyrmää työttömyysturvan porrastuksen hyödyt: ‘Tutkimuskirjallisuutta tulkittu valikoivasti’”, Yle uutiset 15.10.2019, <https://yle.fi/uutiset/3-11021451?fbclid=IwAR3mM96EsZ126yEhSNVSnMi03o7d9NPby-5CErUsDRtJyOv64ph7IFwikm4> (viitattu 31.1.2020).